

Onderzoeksverslag T'ikani



IK BLOEI

Esther Nierop
Studentennummer: 318419

Hogeschool Windesheim, Zwolle
Sociaal Pedagogische Hulpverlening

Voorwoord

Het onderzoek dat ik heb gedaan bij T'ikani paste bij mijn wens om een bijdrage te leveren aan een land dat behoefte heeft aan hulp van buitenaf en minder ontwikkelt is, het zogenoemde 'ontwikkelingsland'. Ik wilde een onderzoek dat gericht is op kwaliteitsverbetering van begin af aan. Mijn hart ligt bij het ondersteunen van mensen die het nodig hebben, mijn sterkste gevoel gaat uit naar kinderen, daar waar de basis gelegd gaat worden. Ik wilde het liefst een onderzoek waarbij ik iets concreets kon neerzetten, zodat de onderzoeksresultaten daadwerkelijk door de lokale bevolking in de praktijk gebruikt kunnen gaan worden.

De vraag van T'ikani was om al mijn bevindingen te noteren en aanbevelingen te schrijven welke zij kunnen hanteren bij het verhogen van de kwaliteit van de hulpverlening die zij bieden binnen het project Waytakuna. Voor mij is onderzoek een nieuwe uitdaging en ervaring, en voor T'ikani, Waytakuna is het een start om zich verder te ontwikkelen.

In de afgelopen vijf maanden heb ik geleerd hoe ik onderzoek kan doen en hoe ik kan samenwerken met mijn opdrachtgever. Het contact met mijn opdrachtgever en begeleider heb ik als zeer prettig ervaren. Ik vond het interessant om kennis te maken met T'ikani en haar medewerkers. Een ontwikkelingsorganisatie die met ontzettend veel toewijding haar cliënten bezoekt en ondersteunt.

Ik wil alle medewerkers die van T'ikani en in het bijzonder Bram Mulder, Rik van der Ploeg, en de medewerkers van Waytakuna bedanken voor de fijne samenwerking en begeleiding. Ook wil ik Han Dekker bedanken voor zijn betrokkenheid en begeleiding tijdens en na mijn verblijf in Peru.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Onderzoeksvraag	7
3. Methode	10
3.1. Onderzoeksdesign	10
3.2. Onderzoeksgroep	11
3.3. Meetinstrumenten	12
4. Algemeen	15
4.1. Ontwikkelingssamenwerking vanuit Nederland voor Peru	15
4.1.1. Internationaal	15
4.1.2. Peru	16
4.1.3. Huancayo	18
5. Praktijkonderzoek	19
5.1. Een dag op de groep Los Lirios	19
5.2. Observaties	21
5.3. Resultaten	23
5.4. Psychologische stromingen	25
6. Conclusie	27
7. Aanbevelingen	28
7.1 Suggesties	29
8. Literatuurlijst	30
Bijlage 1: Interview Bram Mulder	31
Bijlage 2: Interview Rossmery Palomino	32
Bijlage 3: Interview Flor Villar	33
Bijlage 4: Observatielijsten	34

Samenvatting

Voor u ligt een afstudeerproject vanuit de opleiding Sociaal Pedagogisch Hulpverlening aan Christelijke Hogeschool Windesheim te Zwolle. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Rik van der Ploeg, oprichter van de stichting T'ikani. Via Hogeschool Windesheim kwam ik in aanraking met de stichting T'ikani en heb ik contact opgenomen met Rik van der Ploeg. Met hem ben ik om tafel gaan zitten en zijn we gaan brainstormen over een geschikt afstudeerproject en een onderzoeksvraag die aansluit bij mijn interesses. De onderzoeksvraag die ik met Rik van der Ploeg heb opgesteld en in hoofdstuk twee toegelicht wordt, luidt als volgt.

‘In welke mate wordt de visie van de stichting T'ikani binnen het project Waytakuna nageleefd door de juf en onderwijsassistente?’

T'ikani is een stichting dat gestart is in 2006 met onder andere het kinderproject. Het kinderproject biedt opvang aan kinderen van 0 tot en met 4 jaar op de dinsdag-, woensdag-, donderdag-, vrijdag- en zaterdagochtend. Tijdens deze ochtenden staat het geven van liefde, bescherming, veiligheid en respect voorop.

‘Waytakuna’ vangt de kinderen op van de arme straatverkopers en samen werken zij aan een betere ontwikkeling van het kind. De ouder(s)/verzorger(s) van het kind hebben geen mogelijkheid tot kinderopvang en zijn daarom genoodzaakt om de kinderen mee te nemen naar de markt of laten hen alleen thuis. Deze kinderen groeien op onder zeer onveilige en onhygiënische omstandigheden, waardoor er veelal een flinke achterstand ontstaat op zowel cognitief als op sociaal-emotioneel gebied. Een uitgebreider beeld over de leefomstandigheden in Peru wordt gegeven in hoofdstuk vier.

Ik heb tijdens het praktijkonderzoek op een systematische en participerende wijze geobserveerd op de groep Los Lirios. De verantwoording voor deze methode wordt toegelicht in hoofdstuk drie, de uitvoering ervan wordt beschreven in hoofdstuk vijf.

Na gesprekken met Rossmery Palomino, sociaal werkster binnen T'ikani, en Flor Villar, coördinatrice binnen Waytakuna, heb ik een helder en volledig beeld gekregen van het kinderproject en aandachtspunten die van belang zijn, waardoor ik de deelvragen heb kunnen opstellen voor het beantwoorden van de hoofdvraag. Tijdens het meekijken op de groep heb ik gelet op de onderwerpen uit de deelvragen. Deze hebben betrekking op het volgende.

1. Het methodisch handelen met betrekking tot de ontwikkeling van de kinderen;
2. Het methodisch handelen met betrekking tot de benadering van de juf en onderwijsassistente richting het kind;
3. De samenwerking tussen de juf en onderwijsassistente;
4. De hygiëne.

Na het inzichtelijk maken van de werkwijze van de juf en onderwijsassistente bij Waytakuna, binnen de groep Los Lirios, kan ik concluderen dat er in grote mate gewerkt wordt aan de hand van de visie van de stichting T'ikani, deze conclusie komt verder aan bod in hoofdstuk zes. De juf en onderwijsassistente richten zich op het op laten bloeien van de kinderen op respectvolle en positieve wijze. In hoofdstuk zeven doe ik aanbevelingen, met als uitgangspunt het naleven van de visie van T'ikani en deze te optimaliseren.

1. Inleiding

Dit afstudeerproject heeft als onderzoeksonderwerp de missie en visie van T'ikani; 'Een Peruaanse ontwikkelingsorganisatie gespecialiseerd in sociale ontwikkelingsprojecten gericht op de zwaksten in de samenleving'.¹

Binnen het kinderproject Waytakuna heb ik, Esther Nierop, getoetst in welke mate de visie van de stichting T'ikani wordt nageleefd door haar werknemers. Voor mijn afstudeeronderzoek ben ik specifiek op zoek geweest naar een kinderproject in een *ontwikkelingsland*. Zoals genoemd, kwam ik via Hogeschool Windesheim in aanraking met de stichting T'ikani en heb ik contact opgenomen met Rik van der Ploeg. Met hem ben ik om tafel gaan zitten en zijn we gaan brainstormen over een geschikt afstudeerproject ten behoeve van T'ikani en mijn wensen.

Zoals op de site tikani.org te lezen is, is de ontwikkelingsorganisatie T'ikani actief in het Andes gebergte rondom de stad Huancayo in Peru. De stichting heeft zeven projecten welke gericht zijn op de *zwaksten in de samenleving* en werken met een missie en visie. De missie van T'ikani is gericht op het aangaan van relaties met mensen die leven in *risicosituaties*. Dit met als visie, de ontwikkeling van deze mensen te bevorderen met nadruk op het vergroten van de *eigenwaarde* en het aangaan en onderhouden van *gezonde relaties*.

Mijn werkzaamheden hebben plaatsgevonden in Huancayo waar Bram Mulder, vrijwilliger bij de stichting T'ikani, mij heeft begeleid tijdens mijn onderzoek bij het kinderproject Waytakuna. Waytakuna is een project, dat als doel heeft, een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de armste kinderen in Huancayo. Kinderen worden binnen dit project vijf ochtenden per week opgevangen. Tijdens deze ochtenden worden de kinderen in een leeftijd van 0-4 jaar gestimuleerd in het doorlopen van leeftijdsgerelateerde *ontwikkelingstaken*. Er zijn dus vier groepen welke horizontaal zijn ingericht, de leeftijden 0-1, 1-2 etc. bij elkaar. Per groep is er een juf en onderwijsassistente aanwezig die 10 tot 15 kinderen per ochtend begeleiden.

Mijn onderzoek is uitgevoerd binnen de groep Los Lirios, een groep waar kinderen worden opgevangen in de leeftijd van 2-3 jaar.

De onderzoeksvraag die ik met Rik van der Ploeg heb opgesteld is als volgt.

'In welke mate wordt de visie van de stichting T'ikani binnen het project Waytakuna nageleefd door de juf en onderwijsassistente?'

Om een antwoord te krijgen op de hierboven geformuleerde onderzoeksvraag is het nodig geweest deelvragen op te stellen. Deze deelvragen hebben mij geholpen om specifieke elementen met betrekking tot de missie en de visie van T'ikani, te observeren binnen de groep Los Lirios.

1 - <http://www.tikani.org>

De deelvragen luiden als volgt.

- Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de ontwikkeling van de kinderen?
- Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de benadering van de juf en onderwijsassistent richting het kind?
- Hoe verloopt de samenwerking tussen de juf en de onderwijsassistente?
- Wat wordt er gedaan met betrekking tot de hygiëne van de kinderen?

Deze deelvragen en het ontstaan ervan wordt verder toegelicht in hoofdstuk twee.

Schuingedrukte begrippen:

Ontwikkelingsland: Een land dat leeft in armoede in verhouding tot 'rijke' landen. Een kenmerk van een ontwikkelingsland is vaak dat het achterstand heeft op het gebied van technologie, economie en medische kennis en ontwikkeling,

Zwaksten in de samenleving: Volgens T'ikani behoren tot deze groep de kleine kinderen, gehandicapte kinderen, jongeren, tienermoeders en ouderen die leven in armoede.

Risicosituaties: Leefsituatie welke geen positieve invloed heeft op de ontwikkeling van de zwaksten.

Eigenwaarde: Positief zelfbeeld.

Gezonde relaties: Relaties die een positieve bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een mens op sociaal, psychisch en lichamelijk gebied.

Ontwikkelingstaken: Taken die kinderen en jongeren zullen aangaan welke passen bij de leeftijd, zoals contact leggen met andere kinderen en simpele conflicten aangaan en oplossen.

Waar in dit verslag de mannelijke vorm geschreven is, dit om de leesbaarheid te vergemakkelijken, kan ook de vrouwelijke vorm gelezen worden. Waar in dit verslag ouders beschreven is, wordt ook de ouder of verzorger(s) bedoeld.

2. Onderzoeksvraag

In de inleiding is de onderzoeksvraag en zijn de deelvragen kort beschreven. In dit hoofdstuk zal de motivatie voor het opstellen van deze deelvragen toegelicht worden en zullen de wensen van de opdrachtgever naar voren komen.

‘In welke mate wordt de visie van de stichting T’ikani binnen het project Waytakuna nageleefd door de juf en onderwijsassistente?’ is de onderzoeksvraag van dit afstudeerproject. De onderzoeksvraag heb ik opgesteld in samenspraak met Rik van der Ploeg, de deelvragen zijn daarentegen naar eigen inzicht geformuleerd. Deze zijn;

1. Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de ontwikkeling van de kinderen?
2. Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de benadering van de juf en onderwijsassistent richting het kind?
3. Hoe verloopt de samenwerking tussen de juf en de onderwijsassistente?
4. Wat wordt er gedaan met betrekking tot de hygiëne van de kinderen?

In Nederland heb ik de onderzoeksvraag geformuleerd. Voor mijn vertrek was de situatie op het kinderproject nog onduidelijk voor mij, dit heeft mij doen besluiten om de deelvragen te gaan formuleren in Huancayo. Na gesprekken met Rossmary Palomino, sociaal werkster binnen T’ikani, en Flor Villar, coördinatrice binnen Waytakuna, heb ik een helder en volledig beeld gekregen van het kinderproject, waardoor ik de deelvragen heb kunnen opstellen. De deelvragen hebben bijgedragen aan het opstellen van de observatielijsten, welke ingezet zijn om het naleven van de visie van T’ikani binnen het project Waytakuna te observeren.

T’ikani heeft een visie opgesteld om zo een duidelijk en concreet uitgangspunt te hebben waar vanuit te werken. De visie is opgesteld door twee Nederlanders, Rik en Trijnie van der Ploeg en de Peruanen, Ana Santillan Munoz, directrice T’ikani, Cekar, coördinator Yuyaq en Rossmary Palomino, sociaal werkster binnen T’ikani. Bij het opstellen van de visie is gekeken naar andere ontwikkelingsorganisaties in Peru en al snel bleek T’ikani het over een andere boeg te willen gooien. Het bieden van materiële zorg, wat veelal gedaan wordt, blijft achterwege daarentegen staat het bieden van persoonlijke aandacht hoog in het vaandel. T’ikani is een christelijke ontwikkelingsorganisatie en streeft het begrip ‘liefde’ in hart en nieren na. In het nieuwe testament van de bijbel, Marcus 12 vers 30, staat geschreven ‘Heb je naaste lief zoals uzelf’. T’ikani wil dit uitdragen naar de mensen waarmee en waarvoor zij werken. Ook kijkt T’ikani naar de gehele persoon, hiermee bedoelt men dat het netwerk, een belangrijk onderdeel is van de persoon waaraan hulp wordt geboden. T’ikani streeft ernaar niet te oordelen maar om te begrijpen. Door het tonen van begrip en het begrijpen van de situatie waarin de hulpbehoevende zich bevindt, kan men beter aansluiten bij de behoeften die er zijn. Zou men oordelen, dan is de kans groot dat men zich van T’ikani afstoot waardoor het vele malen moeilijker zal zijn een samenwerkingsrelatie tot stand te brengen.

In gesprekken die ik heb gevoerd met verschillende mensen van de stichting T'ikani is het mij duidelijk geworden dat de mensen in Peru en Huancayo te kampen hebben met een laag zelfbeeld. Als land hebben zij bijvoorbeeld niet een nationale vaardigheid waar het land om bekend staat, zoals bijvoorbeeld Nederland internationaal uitblinkt om het schaatsen. Binnen de stichting heb ik gezien en heb ik zelf geholpen aan het geven van empowerment aan de Peruaanse medewerkers en de kinderen die opgevangen worden.

De visie van T'ikani luidt als volgt:

'Organisatie T'ikani streeft ernaar mensen te motiveren tot positieve verandering in hun leven. Wij, als organisatie, zijn van mening dat de hulp die wij bieden gericht behoort te zijn op de gehele persoon, met als prioriteit de sociaal-emotionele ontwikkeling. De basis voor al onze acties is liefde. T'ikani heeft als ideaal de samenleving te kunnen veranderen. Wij geloven in de kwaliteiten van elk mens en elk wezen heeft waarde. Wij pretenderen niet om te oordelen, maar om te begrijpen'².

T'ikani staat voor 'ik bloei' en Waytakuna voor 'bloemen'. Zoals een bloem bloeit, wil T'ikani de kinderen binnen Waytakuna ook laten bloeien. Tijdens het interview dat heeft plaatsgevonden met onder andere de sociaal werkster van T'ikani, bleek dat de begrippen, liefde, aandacht, bescherming en veiligheid op eigen wijze ingevuld mogen worden, het is niet zozeer de visie maar des te meer de missie die zij nastreven. Tijdens de verschillende gesprekken die hebben plaatsgevonden, is me nadrukkelijk gevraagd om alles wat me opvalt op het gebied van methodisch handelen te noteren. Methodisch handelen is een begrip dat ruim geïnterpreteerd kan worden, zodoende hebben de deelvragen een open karakter. Het methodisch handelen wordt gezien als middel om kinderen optimaal te stimuleren in het ontwikkelen van de ontwikkelingstaken. Op deze manier wordt er een stabiele basis gecreëerd welke bijdraagt aan het verdere opbloeien van het kind.

Deelvragen 1 en 2 gaan in op het methodisch handelen, beiden hebben echter een andere invalshoek. Hiervoor is gekozen om de informatie beter te kunnen verwerken.

De deelvragen zijn als volgt geformuleerd:

1. Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de ontwikkeling van de kinderen?
2. Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de benadering van de juf en onderwijsassistent richting het kind?
3. Hoe verloopt de samenwerking tussen de juf en de onderwijsassistent?
4. Wat wordt er gedaan met betrekking tot de hygiëne van de kinderen?

'Methodisch handelen staat voor een bepaalde manier van werken om een vooraf gesteld doel te bereiken'³. Binnen Waytakuna was bijvoorbeeld één van de doelen dat de kinderen de gehele maaltijd zouden opeten. De manier waarop de juf en onderwijsassistent dit doel probeerden te bereiken, wordt verstaan onder methodisch handelen volgens Piet Winkelaar.

2-Filosofia de T'ikani. (2010).

3 - Winkelaar P. (2004). Methodisch Werken. Utrecht: de Tijdstroom.

Deelvraag 3 gaat over de samenwerking tussen de juf en de onderwijsassistente, de reden hiervoor is dat daar de basis gelegd wordt. Een evenwichtig team biedt een veilige haven voor de kinderen op de groep. Indirect zal dit een uitwerking hebben op de ontwikkeling van de kinderen.

In deelvraag 4 is hygiëne een belangrijk thema. Deelvraag 4 sluit niet aan op het onderdeel methodisch handelen, maar gaat in op het bieden van bescherming en veiligheid aan de kinderen. Dit is tijdens het gesprek met Rossmory Palomino, sociaal werkster, ook naar voren gekomen als kernbegrip. Mijn inziens is het zeer de moeite waard om hier bij stil te staan. Onhygiënische omstandigheden kunnen bedreigend zijn voor de gezondheid van het kind en zijn omgeving.

3. Methode

3.1. Onderzoeksdesign

Het gaat om een beschrijvend, explorerend en toetsend onderzoek. De theorie, de visie van de stichting T'ikani, wordt getoetst bij het project 'Waytakuna' en in het bijzonder de groep 'Los Lirios'. Naast dat het gaat om een beschrijvend, explorerend en toetsend onderzoek, is er ook sprake van kwalitatief onderzoek. Tijdens het onderzoek heb ik mij niet gericht op het verwerven van cijfermatige gegevens maar vindt het onderzoek plaats in het werkveld. De informatie over het kwalitatief onderzoek is terug te vinden in het eerste hoofdstuk van het boek 'Wat is onderzoek' van Nel Verhoeven (2008).

Voorbereiding

Om een goede beslissing te maken met betrekking tot het kiezen van de juiste groep voor observatie en onderzoek, heb ik op de vier verschillende groepen binnen Waytakuna meegekeken, verdeeld over twee ochtenden. Dit en het gesprek met de sociaal werkster van Waytakuna heeft mij doen besluiten om binnen de groep Los Lirios het onderzoek te starten. In de overige groepen bestond er veel wisselingen in het personeel. De groep waar het uiteindelijke onderzoek heeft plaatsgevonden is constant in zijn personeel en de ochtenden verlopen er stabiel. Door deze groep te observeren heb ik getracht dit te optimaliseren, zodat zij als voorbeeldfunctie kunnen fungeren voor de overige groepen van Waytakuna.

Groepswerkers

Eén juf en één onderwijsassistente zijn tijdens zes ingeplande ochtenden geobserveerd. De groepswerkers waren alvorens de observaties plaatsvonden voorbereidt op mijn komst. Er heeft een participerende observatie plaatsgevonden. Als observator had ik mijn observatielijsten altijd bij de hand en noteerde ik op de momenten die me daartoe riepen mijn bevindingen. Op deze manier heeft er een zo objectief mogelijke observatie plaatsgevonden en door de participerende vorm bestond er een grote openheid. Tijdens het observeren zijn er complimenten gegeven aan de groepswerkers, welke moeilijk maar wel degelijk in ontvangst zijn genomen. Ik ben mij bewust geweest van het feit dat het geven van complimenten de objectiviteit van het onderzoek hebben kunnen beïnvloeden. Toch is hier voor gekozen om de positieve aspecten die al aanwezig waren te stimuleren, de aandachtsgebieden heb ik wel degelijk kunnen waarnemen. De groepswerkers hadden aangegeven graag feedback te willen ontvangen en vroegen mij waarop zij geobserveerd zouden worden. Zij zijn op de hoogte gebracht van mijn algemene observatiethema's en niet op gerichte observatiepunten zoals in de observatielijsten zijn opgenomen. Deze informatie heeft er daardoor niet voor gezorgd dat de resultaten van mijn observatie in grote mate beïnvloed zijn.

3.2. Onderzoeksgroep

Tijdens het praktijkonderzoek zijn verschillende mensen betrokken geweest, namelijk; de coördinatrice, de sociaal werkster, een vrijwilliger van T'ikani en tevens oprichter van ouderenproject Yuyaq en de juf en onderwijsassistent van de groep 'Los Lirios'. Hieronder zal per betrokken partij uitgelegd worden wat hun werkzaamheden zijn binnen T'ikani en welke (opleiding) eisen aan hen worden gesteld. Tijdens mijn onderzoek heb ik mij gericht op het project 'Los Lirios', dit is de reden dat specifiek wordt ingegaan op de juf en onderwijsassistente die werkzaam zijn op deze groep.

Coördinatrice

De coördinatrice heeft een belangrijke functie binnen het project 'Waytakuna'. De coördinatrice is het aanspreekpunt voor de werknemers, zij behandelt alle administratieve werkzaamheden met betrekking tot de werknemers en de kinderen. Zij legt een dossier aan van de kinderen die worden opgevangen binnen Waytakuna en is eindverantwoordelijk. Voor de functie van coördinatrice worden geen specifieke opleidingseisen gesteld. De reden is dat ze te duur worden wanneer zij hier wel een officiële opleiding voor gevolgd hebben. T'ikani verwacht wel van de coördinatrice dat zij over bepaalde capaciteiten beschikt, zoals het kunnen aansturen van een team.

Sociaal werkster

De sociaal werkster, welke werkzaam is binnen de hele stichting, heeft wanneer zij zich richt op Waythakuna veel contact met de ouders van de kinderen. Zij doet huisbezoeken en beoordeelt de financiële situatie. Daarnaast voert zij gesprekken met het gezin en zorgt ervoor dat moeder, indien nodig, opgevangen kan worden binnen het vrouwenproject. Door het voeren van gesprekken en het bieden van de juiste zorg probeert zij een stabiele basis te vormen in de thuissituatie van het kind. Zij heeft regelmatig overleg met de Coördinatrice van het project. De sociaal werkster heeft een specifieke opleiding genoten om haar vak te kunnen uitoefenen.

Buitenlandse vrijwilliger T'ikani

Bram Mulder en zijn partner Marieke Ordeman zijn buitenlandse vrijwilligers bij de stichting T'ikani. Zoals in de inleiding genoemd is, is hij tevens begeleider van mijn praktijkonderzoek bij het kinderproject Waytakuna. Een buitenlandse vrijwilliger opereert tijdelijk binnen de stichting. Vanuit persoonlijke motivatie zetten zij zich in voor een project dat zij kunnen ondersteunen of eventueel kunnen opstarten.

Bram en Marieke zijn tijdens hun zoektocht terecht gekomen in Huancayo waar zij ontdekten dat er behoefte was aan ondersteuning of hulp voor ouderen. Inmiddels zijn zij anderhalf jaar werkzaam binnen de stichting T'ikani. Vanwege hun gekregen taken en werkzaamheden hebben zij zich volledig verdiept in de visie van T'ikani, zodat zij deze kunnen overdragen binnen het werkveld.

Juf binnen 'Los Lirios'

De juf leidt de ochtend, vangt de kinderen op bij binnenkomst en voert gesprekken met de ouders. Zij heeft een opleiding gevolgd en al enige ervaring binnen de kinderopvang. De juf stelt een leerplan op voor het kind en bespreekt deze met de coördinatrice. Zij controleert de kinderen op persoonlijke hygiëne en houdt dit alles bij op papier. Zij is alle ochtenden op de groep aanwezig. De juf heeft een opleiding tot docent gevolgd.

Onderwijsassistente binnen 'Los Lirios'

De onderwijsassistente is de rechterhand van de juf. Zij assisteert de juf zodat zij zonder obstakels haar dagprogramma kan draaien. De onderwijsassistente heeft geen opleiding genoten, zij krijgt de kans om zich via de praktijk op te werken.

3.3. Meetinstrumenten

De uitvoering van het praktijkonderzoek heb ik gerealiseerd door het inzetten van verschillende vormen van observeren. Bij de onderzoeksvraag; 'In welke mate wordt de visie van de stichting T'ikani binnen het project Waytakuna nageleefd door de juf en onderwijsassistente?', ben ik van mening dat observeren de meest passende methode was om hier antwoord hierop te vinden. Via deze methode was het mogelijk om te kijken naar concreet handelen van de juf en onderwijsassistente op de groep. Het is de meest directe manier om het naleven van de visie van T'ikani op de groep te toetsen. Vanwege de taalbarrière was dit ook de meest efficiënte onderzoeksmethode op de groep.

Naast het inzetten van observatie heb ik drie interviews georganiseerd om meer te weten te komen over de gang van zaken binnen T'ikani, gericht op het naleven van de visie door de juf en de onderwijsassistente. De interviews zijn gehouden met Flor Vilar, Rossmery Palomino en Bram Mulder. Voor deze drie personen is gekozen vanwege de functie die zij bekleden binnen T'ikani. Flor Vilar is coördinatrice van Waytakuna, vanwege haar functie heb ik een gesprek met haar gevoerd over de verwachtingen die zij heeft met betrekking tot de werkwijze en beroepshouding van de juf en onderwijsassistente. Voor Rossmery Palomino is gekozen vanwege de taken die zij als sociaal werkster vervuld en de inzichten die zij heeft ten opzichte van de kinderen. Zij bezoekt ouders thuis en beoordeelt deze situatie en koppelt dit terug naar de behoeften die het kind heeft en hoe het kind hierin gevoed kan worden op de groep. Met Bram Mulder heb ik een gesprek gevoerd vanwege het feit dat hij mijn praktijkbegeleider is. In het gesprek met hem ben ik meer te weten gekomen over de verschillende opvattingen tussen Peru en Nederland gericht op hulpverlening. Door deze achtergrondinformatie ben ik mij meer bewust geworden van mijn eigen referentiekader, wat van belang is geweest tijdens het observeren.

Petra de Bil beschrijft in haar boek 'Observeren, registreren, rapporteren en interpreteren' dat er verschillende manieren van observeren mogelijk zijn. Hieruit heb ik twee vormen gekozen welke ik heb toegepast op mijn praktijkonderzoek namelijk; het systematische en participerende observeren. De motivatie van deze keuzes en deze begrippen zullen hieronder worden toegelicht.

Systematische observatie

De gedragingen die geobserveerd gingen worden waren specifiek en duidelijk, evenals het moment waarop dit zou gebeuren, dat is de reden dat er gekozen is voor een systematische observatie. Bij het systematisch observeren zijn de gedragingen van zowel de juf als van de onderwijsassistente waargenomen en genoteerd in het daarvoor bestemde schema. Het is een doelgerichte observatie, hier is gebruik van gemaakt, omdat men om antwoord vraagt op de specifiek gestelde vragen. Deze vragen zijn opgesteld aan de hand van de deelvragen;

- Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de ontwikkeling van de kinderen?
- Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de benadering van de juf en onderwijsassistent richting het kind?
- Hoe verloopt de samenwerking tussen de juf en de onderwijsassistente?
- Wat wordt er gedaan met betrekking tot de hygiëne van de kinderen?

Participerende observatie

Tijdens het observeren is er gekozen om deel te nemen aan de gestelde dagstructuur. Hiervoor is gekozen vanwege de taalbarrière. Voorafgaand aan de observaties, was het voor de juf en de onderwijsassistente duidelijk wat ik kwam doen en wat mijn doel was. Door deze informatie kan het zijn dat zij hun werkhouding hebben aangepast. Mijn doel met het aannemen van deze open houding was het betrekken van de juf en onderwijsassistente bij het praktijkonderzoek gericht op het optimaliseren van het naleven van de visie van T'ikani. Door een open houding heb ik vertrouwen kunnen geven en krijgen in de samenwerking met de juf en onderwijsassistente. Dit heb ik gemerkt aan de interesse die zij hebben getoond, de vragen die zij hebben gesteld en het enthousiasme waarmee zij mijn onthaalden.

Observatiemomenten

Datum	Tijd	Moment van observeren
20-10-2010	8.00u - 13.00u	Zie bijlage 4
22-10-2010	8.00u - 13.00u	Zie bijlage 4
23-10-2010	8.00u - 13.00u	Zie bijlage 4
27-10-2010	8.00u - 13.00u	Zie bijlage 4
29-10-2010	8.00u - 13.00u	Zie bijlage 4
30-10-2010	8.00u - 13.00u	Zie bijlage 4

Interviewen

Gestructureerd interview

Tijdens het onderzoek is er tweemaal gebruik gemaakt van een gestructureerd interview. Voor deze vorm van interviewen is tweemaal gekozen omdat er een interview werd afgenomen met een Peruaanse medewerker van de stichting T'ikani. Vanwege de taalbarrière en de eventuele verschillende opvattingen over bepaalde onderwerpen, is het verstandig geweest om te werken aan de hand van een vastgestelde vragenlijst. Het interview kreeg hierdoor een logische opbouw (zie bijlage 2 & 3). Tijdens het gestructureerd interview werd er enkel structuur geboden door het stellen van vragen, antwoorden konden op eigen wijze ingevuld worden en indien nodig, week ik van mijn vragenlijst af om verder door te vragen op hetgeen de geïnterviewde vertelde.

Half-gestructureerd interview

Bij het vraaggesprek met Bram Mulder, vrijwilliger bij de stichting T'ikani, is gekozen voor een halfgestructureerd interview. Het was het eerste vraaggesprek dat gevoerd werd en het doel hiervan was een algemeen beeld krijgen van de situatie rondom T'ikani. Voor dit gesprek is er gebruik gemaakt van een topiclist (zie bijlage 1). De topiclist is de leidraad geweest voor het gesprek en maakte dat alle ter sprake is gekomen wat ik te weten wilde komen. Tijdens het gesprek zijn aantekeningen gemaakt om de objectiviteit te bewaren.

Schema interviews

Datum	Tijd	Geïnterviewde	Soort interview
04-10-2010	15.00u–16.00u	Bram Mulder	Half-gestructureerd interview
07-10-2010	15.00u-13.00u	Rossmarj Palomino	Gestructureerd interview
01-11-2010	Via mail.	Flor Villar	Gestructureerd interview

4. Algemeen

4.1. Ontwikkelingssamenwerking vanuit Nederland voor Peru

Omdat ik in Peru voornamelijk met kinderen heb gewerkt richt ik me met betrekking tot het vraagstuk “ontwikkelingssamenwerking vanuit Nederland voor Peru” op het gebied van kinderen en hun opgroeien.

Zo zal ik eerst beschrijven wat er op internationaal niveau gezegd wordt over de leefomstandigheden van kinderen en de gevolgen daarvan. Daarna zal ik verder in gaan zoomen nationaal en lokaal niveau.

4.1.1. Internationaal

De Verenigde Naties heeft, in samenwerking met 193 landen en alle leden van de VN, de rechten van het kind opgesteld. Binnen dit verdrag worden de rechten van het kind beschreven met betrekking tot welzijn, opgroeien, bescherming en nog veel meer. Ook bescherming tegen kinderarbeid (artikel 32) is hier in opgenomen.

Wat ook een onderdeel van het verdrag is, is dat er een verwachting ligt bij alle landen om elkaar te helpen en ondersteunen in het correct toepassen van het verdrag op kinderen in dat betreffende land⁴. Dit betreft artikel 4 van het verdrag. Zowel Nederland als Peru hebben het verdrag getekend en respectievelijk geaccepteerd en bekrachtigd⁵.

Nederland verleent hulp aan Peru, omdat Peru gecategoriseerd is als “lagere middeninkomensland”. Dit betekent dat Peru in aanmerking komt voor ontwikkelingssamenwerking⁶ op het gebied van:

- Veiligheid en ontwikkeling;
- Groei en verdeling;
- Meer rechten en kansen voor vrouwen en meisjes;
- Duurzaamheid, klimaat en energie.

Op internationaal niveau is er ook de organisatie ‘International Research on Working Children (IREWOC)’ die zich actief bezig houdt met het onderwerp kinderarbeid en de leefomstandigheden van de kinderen⁷. Doelstelling van de organisatie is om meer theorie te vergaren rondom de verschillende aspecten van kinderarbeid en het vergroten van de ‘awareness’ en het motiveren om actie te ondernemen ten aanzien van een beter leefklimaat voor de kinderen.

4 - <http://www.kinderrechten.nl/images/13/194.pdf>

5 - http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtidsg_no=IV-11&chapter=4&lang=en

6 - <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ontwikkelingssamenwerking/vraag-en-antwoord/wat-doet-nederland-aan-ontwikkelingssamenwerking.html>

7 - <http://www.childlabour.net/>

4.1.2. Peru

IREWOC heeft ook onderzoek naar kinderarbeid en leefomstandigheden van kinderen gedaan in Peru⁸. Dat onderzoek heeft in 2 steden plaatsgevonden (van juli 2009 t/m november 2010), namelijk in Lima⁹ en in Cusco¹⁰. Het onderzoek werd uitgevoerd door het interviewen van de kinderen en het observeren van hun leefomgeving. Er werden vragen gesteld met betrekking tot waarom ze het werk deden, wie het van ze verlangde, wat voor werk ze deden, hoe lang ze per dag op straat waren, hoe ze woonden, en ook bijvoorbeeld hoe ze het verdiende geld weer uitgaven.

De conclusie¹¹ van het onderzoek is als volgt: “De straatkinderen zijn over het algemeen sterk benadeeld, ondanks dat ze wel veel zichtbaar zijn op de straat. De 'rechten van het kind' (opgesteld door de VN en ondertekend en erkend door Peru) worden niet of nauwelijks toegepast op de kinderen. Zo hebben de meeste onder andere geen toegang tot scholing, gezondheidszorg, sociale zekerheid en geestelijke dan wel fysieke bescherming. Het werk wat ze doen is vaak erg gevaarlijk en wordt vaak ook uitgevoerd onder erbarmelijke omstandigheden ten koste van hun gezondheid.”.

De Peruaanse Ministerie van Arbeid, Werkgelegenheid en Sociale Zekerheid van de Natie hanteert het volgende ten aanzien van kinderarbeid (werk uitgevoerd door kinderen).

Quote: “Alle economische activiteiten en / of overleving strategie, betaald of onbetaald, uitgevoerd door kinderen, onder de minimumleeftijd voor toelating tot arbeid of werk, of die nog niet aan hun leerplicht hebben voldaan of niet de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt in het geval van gevaarlijk werk.”¹².

In Peru is de “Nationale Commissie voor het Uitroeien van Kinderarbeid” opgericht. Deze organisatie, waar ook veel Nederlandse NGO's (Niet-gouvernementele organisaties) bij aangesloten zijn, is verantwoordelijk voor het terug dringen van kinderarbeid in Peru. Initiatieven ten behoeve van het verbeteren van de leefomstandigheden van kinderen worden hier gezamenlijk ontwikkeld en besproken.

Armoede is de grootste oorzaak, net zoals vroeger in Nederland, voor het ontstaan van kinderarbeid en uitbuiting van kinderen. De armoede in Peru is groot. Zo'n 54% procent leeft onder de armoede grens en 20% kan het net redden om op het absolute minimum te blijven. 'Plan', een Nederlandse organisatie, zet zich in op het verminderen van armoede in onder andere Peru¹³. Zij hebben 4 aandachtsgebieden, namelijk gezondheid, onderwijs, economie en de rechten van het kind. Bij het inzetten op bovenstaande aandachtsgebieden wil Plan de noodzaak voor kinderarbeid wegnemen door het verbeteren van hun leefomstandigheden.

8 - http://www.childlabour.net/completed_research.html

9 - http://www.childlabour.net/documents/streetchildrenperu/Street%20Children_Lima_quantitative_2010.pdf

10 - http://www.childlabour.net/documents/streetchildrenperu/Street%20Children_Cusco_quantitative_2010.pdf

11 - http://www.childlabour.net/documents/streetchildrenperu/Street%20Children%20Peru_Samenvatting_2010_colour.pdf (§ 5.1)

12 - <http://www.trabajo.gov.ar/conaeti/>

13 - http://www.plannederland.nl/watwijdooen/land/peru?gclid=CK_rw-2nKcCFckq3godER_PbQ

Ook terre des hommes, een organisatie tegen kindermisbruik, levert een bijdrage aan het verbeteren van de omstandigheden van de omgevingen waarin kinderen wonen en werken. Deze bijdrage wordt geleverd door middel van 2 projecten¹⁴ waar al zo'n 650 kinderen, en hun gezinnen, mee zijn geholpen.

14 - <http://www.terredeshommes.nl/projecten/zoeken/dossier=uitbuiting/land=peru>

4.1.3. Huancayo

In een vraaggesprek met Bram Mulder, vrijwilliger bij de stichting T'ikani, heb ik de volgende informatie gekregen.

De leefomstandigheden van de kinderen die doorgaans niet opgevangen worden bij Waytakuna zijn erbarmelijk. Zij leven onder de armoedegrens. Arm is wanneer de ouders minder verdienen dan het minimumloon (maandelijks 550 soles). Echter heeft het aantal kinderen in een gezin wel impact op het al dan niet kunnen rondkomen van 550 soles. Zo is een gezin met 1 kind en 450 soles beter af dan een gezin met 4 kinderen en 550 soles. Armoede is vaak af te zien aan een slechte gezondheid van de kinderen, bijvoorbeeld door slechte voeding. Deze kinderen leven voornamelijk buiten en zitten bij hun moeders wanneer zij hun handelswaren aan het verkopen zijn op straat.

De meeste kinderen gaan, zodra zij kunnen, naar school. Er zijn staatsscholen in Huancayo die gratis toegankelijk zijn voor deze kinderen. Wel wordt er verwacht dat kinderen een schooluniform dragen, welke zelf gefinancierd moet worden. Ouders of kinderen die dit uniform niet kunnen betalen, kunnen ook niet naar school. Dit schijnt maar een enkeling te zijn.

Kinderen die niet naar school of een buitenschoolseopvang gaan werken 's middags. Zij verkopen bijvoorbeeld snoepjes of wc-papier op straat, werken in een busje als geldontvanger of helpen in de huishouding. Een buitenschoolsopvang wordt georganiseerd door 'Niños del futuro' een grote ontwikkelingsorganisatie. Zij verzorgen hier onder andere huiswerkbegeleiding. Andere ontwikkelingsorganisaties die actief op het gebied van kinderen in Huancayo zijn: Caritas en Sociedad de beneficencia.

5. Praktijkonderzoek

In dit hoofdstuk wordt inzichtelijk gemaakt hoe een dag op de groep Los Lirios er uit ziet. Met deze uitleg geef ik een beeld van de situatie waarin ik mijn praktijkonderzoek heb uitgevoerd en welke resultaten dit heeft opgeleverd. Ik ga in op de observaties die ik heb gedaan aan de hand van de observatielijsten, hiermee geef ik een antwoord op de deelvragen. Aan het eind van dit hoofdstuk ga ik in op de theorie omtrent het jonge kind, als aanvulling en uitleg bij de resultaten van de observaties.

5.1. Een dag op de groep Los Lirios

Hieronder wordt een ochtend beschreven zoals deze er doorgaans uit ziet, op de groep Los Lirios van Waytakuna.

Binnenkomst

De kinderen worden tussen 8u en 9u gebracht door ouders, broertjes of zusjes. Als de juf vragen of opmerkingen heeft, houdt zij een kort praatje met de ouders. De kinderen die binnenkomen worden geholpen bij het uittrekken van de jas, de jas leggen de kinderen zelf in hun eigen kastje neer.

Vrij spelen

De kinderen krijgen tijd om vrij te spelen, vaak wordt er gepuzzeld. De onderwijsassistente loopt rond in het lokaal en begeleidt de kinderen bij binnenkomst. De kinderen die binnenkomen hebben soms een aardappel of een zakje chips bij zich die zij aan het nuttigen zijn als ontbijt.

Toilet

De kinderen die zindelijk zijn worden begeleid naar het toilet, dit gebeurt in twee groepen. De jongens en meisjes gaan apart, de keuze die hiervoor is gemaakt heeft te maken met de chaos die wordt veroorzaakt als alle kinderen tegelijk gaan. De juf gaat met de kinderen naar het toilet en de onderwijsassistente blijft met de andere kinderen in het lokaal achter. Na het toilet worden de handen van de kinderen gewassen met zeep en afgedroogd, hierna gaan zij, afhankelijk van de tijd, terug naar het lokaal of naar de eetzaal. De juf haalt de andere kinderen op en de onderwijsassistente blijft, waar de kinderen op dat moment verblijven, bij hen.

Ontbijt

In de eetzaal zitten de kinderen van alle groepen, met uitzondering van de kinderen van 0 tot 1 jaar, in één lokaal te gelijk te eten. Dit komt neer op ongeveer 45 kinderen. Elke groep zit aan een eigen tafel, om de tafels heen staan twee banken waar de kinderen op zitten. De kinderen hebben geen vaste plek. Tijdens het wachten op het eten dat gebracht wordt, worden er liedjes gezongen. Als het eten op tafel staat en wordt uitgedeeld wordt er van de kinderen verwacht dat zij met hun armen over elkaar zitten en dankjewel zeggen wanneer ze het eten krijgen. Het eten neemt meestal een half uur in beslag. De meeste kinderen eten zelfstandig, de andere kinderen worden geholpen en gestimuleerd dit zelf te doen. Zodra het kind klaar is met eten mag het terug naar het eigen lokaal, de

onderwijsassistente gaat dan met hen mee. Er wordt van de kinderen verwacht dat zij alles opeten, ook van de kinderen die hier moeite mee hebben. De juf schuift telkens een lepel met eten naar binnen totdat het bord leeg is.

Educatieve activiteit

De kinderen die nog niet zindelijk zijn en een luier dragen worden na het ontbijt op een potje gezet. Dit gebeurt in het lokaal. Na het ontbijt wordt er doorgaans een activiteit gedaan aan tafel, plakken, kleuren etc. De kinderen die voor zindelijkheidstraining op het potje zitten doen hier aan mee vanaf het potje. De andere kinderen zitten verdeeld over twee tafels in het lokaal. De activiteit heeft een educatief gehalte. Er wordt geoefend met cijfers, letters en kleuren. Er wordt bijvoorbeeld geoefend met uitspraak aan de hand van plaatjes, kijken naar de bewegingen van de mond voor de spiegel bij het maken van klanken, rijen maken van kinderen en samen tellen, benoemen van kleuren etc. Als er na de activiteit tijd over is, mogen de kinderen vrij spelen.

Vrij spelen

De kinderen vragen op bepaald speelgoed wat hen dan ook gegeven wordt en voordat er met iets anders wordt gespeeld wordt het eerste speelgoed opgeruimd. Van ieder kind op de groep, wordt gedurende de ochtend de haren gekamd en verzorgd.

Toilet

Rond 11.45u gaan de kinderen opnieuw in twee groepen naar het toilet en worden de handen gewassen.

Fruit eten

Hierna gaan zij meteen door naar de eetzaal waar het tijd is om fruit te eten. Liedjes worden er gezongen wanneer de kinderen moeten wachten. Het fruit eten gaat op dezelfde manier als het ontbijt, de juf en onderwijsassistente zijn aanwezig om de kinderen te ondersteunen wanneer dat nodig is. Kinderen die klaar zijn gaan met de onderwijsassistente terug naar het lokaal.

Tanden poetsen

Als alle kinderen terug zijn, wordt er een rij van stoeltjes klaargezet, de kinderen helpen hierbij, als ze dat willen. De kinderen nemen plaats op een stoeltje en krijgen een tandenborstel met tandpasta aangereikt. De kinderen poetsen allemaal hun eigen tanden. Hierna gaat de onderwijsassistente langs met een beker water en één van de kinderen volgt haar meestal met een bak. De kinderen spoelen met dit water hun mond en spugen het uit in de bak.

Vrij spelen

De kinderen die klaar zijn hebben tijd om te spelen, de onderwijsassistente spoelt de tandenborstels af, maakt de potjes schoon terwijl de juf op dat moment bij de groep is. Soms worden er liedjes met elkaar gezongen, leest de juf een boek voor en een andere keer helpt zij de kinderen mee bij het bouwen van een hoge blokkentoren.

Vertrek

Tussen 12.30u en 13.00u worden de kinderen opgehaald door familie of andere bekenden. De juf houdt een praatje met deze persoon op de gang over hoe de ochtend is verlopen en de onderwijsassistente is op dat moment met de kinderen in het lokaal.

5.2. Observaties

Zoals ik heb uitgelegd in hoofdstuk 3.3, heb ik op een systematische en participerende wijze geobserveerd. Tijdens het meekijken op de groep heb ik gelet op de onderwerpen uit de deelvragen.

Naar aanleiding van een gesprek met Rossmory Palomino, sociaal werkster, heb ik de deelvragen geformuleerd. Zij heeft aangegeven welke punten belangrijk zijn voor Los Lirios en wat Waytakuna terug wil zien op de groep. Daarnaast vroeg zij mij alles te noteren wat mij op zou vallen, zodat het inzichtelijk zou worden hoe er gewerkt wordt met betrekking tot het nastreven van de missie en visie van T'ikani. De punten die mij zijn opgevallen tijdens een meeloopdag heb ik verwerkt tot concrete vragen in de observatielijst. Deze observatielijsten heb ik ingezet op alle zes momenten dat ik op de groep aanwezig was om te observeren.

Hieronder wordt mijn keuze voor de observatiepunten verduidelijkt. De ingevulde observatielijsten zijn terug te vinden in bijlage 4. De resultaten van de observatielijsten zal ik gaan bespreken in hoofdstuk 5.3.

Deelvraag 1: Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de ontwikkeling van de kinderen?

1. Er vindt een gestructureerde dagindeling plaats.

Het gaat hier om een indeling welke dagelijks in grote lijnen herhaald wordt. De tijden van het eten, toiletgang, tanden poetsen etc. De sociaal werkster geeft aan dat dit belangrijk is.

2. Hoe lang duurt de geplande activiteit.

Bij het organiseren van een activiteit is het belangrijk om rekening te houden met de spanningsboog van de kinderen. Door de gang van zaken trok dit mijn aandacht en heb ik het meegenomen in mijn observaties. Hier zie ik een kans liggen om kwaliteit van de hulpverlening naar een hoger niveau te tillen.

3. Kinderen krijgen de ruimte in het ontwikkelen van eigen creativiteit.

De sociaal werkster heeft aangegeven dat het ontwikkelen van de eigen creativiteit erg belangrijk is. Ook geeft zij aan dat dit een moeilijk punt is, aangezien het de cultuur is dat de kinderen doen wat de juf van hen verlangd. De zon hoort geel te zijn en niet blauw etc.

4. Welke activiteiten worden er aangeboden ter bevordering van de fijne motoriek en sluit deze aan bij de leeftijd van het kind.

Waytakuna wil de kinderen ondersteunen in hun ontwikkeling, het is hierin belangrijk dat de aangeboden activiteiten aansluiten bij de leeftijd van het kind om de stimulatie hiervan te optimaliseren.

5. *Er wordt geoefend met klanken en letters.*

Behorende bij de ontwikkeling van het kind en ter voorbereiding op school, heeft de sociaal werkster aangegeven dat er van de juf verwacht wordt dat zij aandacht besteedt aan het oefenen met klanken en letters.

Deelvraag 2: Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de benadering van de juf en onderwijsassistent richting het kind?

1. *Hoe wordt er omgegaan met kinderen die moeite hebben met het gescheiden worden van de ouders.*

Tijdens het gesprek met de sociaal werkster werd mij gevraagd alles te noteren wat mij opviel. Een jongentje dat op een dag gebracht werd en vreselijk overstuur was omdat Waytakuna nog onbekend voor hem was, maakte dat ik een observatiepunt heb opgesteld over de omgang met kinderen die moeite hebben met het scheiden van de ouders.

2. *Er worden liedjes gezongen tijdens wachten op het ontbijt.*

De kinderen moeten vaak een paar minuten wachten op het eten. Op dat moment zitten ze aan tafel in de eetzaal. Van de juffen wordt gevraagd dat ze liedjes gaan zingen met de eigen groep. Dit wordt van hen gevraagd door de coördinatrice van Waytakuna.

3. *Er worden liedjes gezongen tijdens het wachten op het fruit.*

Idem dito.

4. *De juf geeft uit zichzelf positieve aandacht aan het kind.*

De sociaal werkster vertelde dat de kinderen veelal weinig aandacht krijgen van de ouders. Liefde, bescherming, veiligheid en respect wil Waytakuna de kinderen ten allen tijden bieden. Positieve aandacht valt onder liefde en wordt daarom gezien als een belangrijk onderdeel.

5. *Worden er alternatieven aangeboden wanneer er fysiek geweld plaatsvindt tussen de kinderen.*

Het is me opgevallen dat de kinderen binnen de groep Los Lirios veel vechten met elkaar. In het gesprek met de sociaal werkster kwam naar dat voren dat, in het kader van veiligheid en een positieve ontwikkeling, het van belang is dat de kinderen leren hoe zij op verschillende manieren met een situatie om kunnen gaan.

Deelvraag 3: Hoe verloopt de samenwerking tussen de juf en de onderwijsassistent?

1. *De juf en de onderwijsassistent nemen voordat de kinderen komen de indeling van de dag met elkaar door.*

De sociaal werkster heeft aangegeven dat Waytakuna van de juf en onderwijsassistent verwacht dat zij de dag met elkaar doornemen alvorens de kinderen er zijn. Dit om een gestructureerde dagindeling te handhaven en de onderwijsassistent op de hoogte is van de bedoelingen van de juf die ochtend zodat zij weet wat er van haar verwacht wordt.

2. *De onderwijsassistent zorgt voor ondersteuning van de juf, zodat zij haar programma zonder obstakels kan doorlopen.*

De taak van de onderwijsassistent is dat zij ondersteuning biedt aan de juf, zodat zij haar dagprogramma kan draaien zonder opgehouden te worden door karweitjes die gedaan moeten worden. De taak van de onderwijsassistent is met haar besproken door de coördinatrice van Waytakuna.

Deelvraag 4: Wat wordt er gedaan met betrekking tot de hygiëne van de kinderen?

1. De handen van de kinderen worden gewassen voor het ontbijt.

De sociaal werkster heeft mij gevraagd om alles te noteren wat mij tijdens het observeren op zou vallen. Een groot punt dat mij direct opviel was de hygiëne. Hygiëne plaats ik onder veiligheid, een slechte hygiëne zou eerder kunnen leiden tot vervelende gevolgen in de zin van ziekte ed. De hygiënische omstandigheden zijn niet stabiel, zo is er bijvoorbeeld niet altijd stromend water. Kinderen zijn veelal vatbaar en doordat zij buiten Waytakuna om, veel op straat leven is het belangrijk voor hen om de basisvaardigheden omtrent een juiste hygiëne in ieder geval mee te krijgen. Dit observatiepunt heb ik naar eigen inzicht opgesteld omdat ik hier een verbeterpunt zie voor de zorg die geboden wordt aan de kinderen en Waytakuna hier zelf geen specifieke verwachtingen in heeft.

2. De handen van de kinderen worden gewassen voor het fruit eten. Kinderen maken 1 voor 1 gebruik van het toilet.

Wat mij tijdens de eerste dag op is gevallen is dat de kinderen bij elkaar in het wc-hokje staan terwijl er één aan het plassen is. Het gevolg hiervan is dat het kind afgeleid wordt en niet alleen op de grond plassen maar ook tegen zichzelf en de andere kinderen aan.

3. Er wordt eerst geplast, daarna wassen de kinderen (onder begeleiding) hun handen.

Idem dito.

5.3. Resultaten

Hieronder staat per deelvraag beschreven wat mijn waarnemingen zijn met als doel een antwoord te vinden op de hoofdvraag van het praktijkonderzoek. Dit antwoord zal in hoofdstuk zes beschreven worden.

De hoofdvraag van het praktijkonderzoek bij T'ikani is:

‘In welke mate wordt de visie van de stichting T'ikani binnen het project Waytakuna nageleefd door de juf en onderwijsassistente?’.

De deelvragen zijn:

Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de ontwikkeling van de kinderen?

- De dagstructuur is wel degelijk aanwezig, er zijn vaste onderdelen die elke dag terugkomen. De duur van de aangeboden activiteiten varieert van 20 tot 60 minuten. De activiteiten die worden aangeboden met betrekking tot het stimuleren van de fijne motoriek lijken aan te sluiten bij de leeftijd van de kinderen. Echter zou de diversiteit van de activiteiten wat meer uitgebreid kunnen worden. Een aandachtspunt is het poetsen van de tanden. Kinderen doen dit zelfstandig en lijken hierin meer hulp te behoeven. Op creatieve wijze worden de activiteiten met betrekking tot het oefenen van klanken en letters aangeboden. Bijna iedere ochtend wordt hier aandacht aan besteedt. Het krijgen van ruimte voor het ontwikkelen van de eigen creativiteit van het kind is

vooral te zien tijdens het vrij spelen. Kinderen kiezen voor eigen speelgoed en de manier waarop zij hun spel willen vormgeven. De aangeboden werkjes van de juf lijken te moeten voldoen aan het voorbeeld en/of gedachtegang van de juf. Echter heeft de sociaal werkster aangegeven dat dit een diepgeworteld aspect is. De juf en haar generatie is op deze zelfde manier groot gebracht.

Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de benadering van de juf en onderwijsassistent richting het kind?

- De juf en de onderwijsassistente zijn erg gericht op het geven van positieve aandacht. Zij geven de kinderen de hele ochtend complimenten en verdelen de aandacht evenredig over de kinderen. Ongewenst gedrag wat de kinderen laten zien, bijvoorbeeld slaan of schoppen, wordt gestopt maar er volgt hierop geen consequentie of aanbod van gedragsalternatieven. Er wordt openheid en acceptatie getoond richting de kinderen die moeite hebben met het scheiden van de ouders wanneer zij op de groep worden gebracht. De juf en onderwijsassistent creëren duidelijkheid en rust zodat het kind contact met hen zoekt en zich door hen laat troosten. Het kind krijgt ruimte om te wennen. Er wordt van de juf en onderwijsassistent verwacht dat er liedjes worden gezongen wanneer er gewacht wordt op het krijgen van eten. Dit wordt altijd gedaan.

Hoe verloopt de samenwerking tussen de juf en de onderwijsassistent?

- Hoewel ik niet heb kunnen observeren of de dag, voordat de kinderen komen, wordt doorgesproken door de juf en de onderwijsassistent heb ik wel kunnen waarnemen dat ze weten wat ze van elkaar kunnen verwachten. De juf liep zonder zichtbare obstakels haar dagprogramma door.

Wat wordt er gedaan met betrekking tot de hygiëne van de kinderen?

- Er wordt aan de kinderen aangegeven dat ze 1 voor 1 gebruik moeten maken voor het toilet, maar er is te weinig toezicht op dat dit ook daadwerkelijk gebeurt. Hierdoor ontstonden er onhygiënische situaties.

Overige opmerkingen

- De onderwijsassistent loopt de kinderen langs om nagels van de kinderen te knippen. Dit gebeurt op de groep. De nageltjes vallen op de grond en worden pas aan het einde van de ochtend samen met het stof en zand dat op de grond ligt opgeveegd.
- Eén keer in de maand wordt het kind gemeten en gewogen, deze waarden worden op papier bijgehouden, zodat de ontwikkeling van het kind op dit gebied inzichtelijk is.
- Bij het tanden poetsen is opgevallen dat de kinderen het tandpasta van de tandenborstel af eten en vervolgens op de borstel kauwen.

5.4. Psychologische stromingen

In deze paragraaf behandel ik verschillende stromingen binnen de psychologie die ingaan op de ontwikkeling van het jonge kind. Onder het jonge kind wordt hier de leeftijd van 0 tot 4 jaar verstaan.

Vanuit de theorie wordt de koppeling gemaakt naar het werk bij Waytakuna toegespitst op de waarnemingen die ik heb gedaan op de groep Los Lirios.

De theorie die ik ga behandelen komt uit het boek 'Opvoeding en persoonlijkheidsontwikkeling' door Huub Angement. Hij beschrijft vier belangrijke denkrichtingen die het denken over opvoeding in de 20e eeuw hebben beïnvloedt. Deze stromingen zijn: de psychoanalytische theorie, de gedragstheorie, de rijpingstheorie en de humanistische theorie.

Sigmund Freud (1856 – 1939). De psychoanalytische theorie.

Sigmund Freud kenmerkt zich door zijn theorie over het Es, Ego en Superego. In het eerste levensjaar zijn kinderen uit op directe behoeftebevrediging, ook wel het lustprincipe genoemd. 'Met het ontstaan van het Ego, tussen het eerste en tweede levensjaar, is de basis gelegd voor de sociale aanpassingen van kinderen'¹⁵. In deze fase begint het kind te imiteren en niet alleen het gedrag maar ook normen gaat hij vanaf dat moment overnemen. Binnen Los Lirios zijn de juf en onderwijsassistente bezig met het geven van complimenten voor wenselijk gedrag, wat zeer belangrijk is voor de persoonlijkheidsontwikkeling. Doordat het kind nog vooraan staat in zijn ontwikkeling, kan er ander gedrag worden aangeleerd door het aanbieden van gedragsalternatieven op het moment dat de juf of onderwijsassistente ongewenst gedrag waarneemt.

John B. Watson (1878 - 1958). De gedragstheorie oftewel het behaviorisme.

'De gedragstheorie of het behaviorisme beperkt zich, zoals de naam aangeeft, tot de studie van gedrag (= de reactie van het organisme op uitwendige prikkels). In de gedragstheorie wordt het innerlijk (het bewustzijn) als een black box beschouwd. Het is alleen door middel van uiterlijk waarneembaar gedrag indirect te bestuderen'¹⁶. Watson is van mening dat kinderen geboren worden met als enige erfelijkheid de fysiologische kenmerken. Persoonlijkheidseigenschappen zijn volgens hem niet erfelijk en worden ontwikkeld door milieu-invloeden. Door het aanbieden van de juiste prikkels op het juiste moment zou men volgens Watson alles van je kind kunnen maken wat men wil. Binnen Los Lirios zie je het aanbieden van prikkels terug in de activiteiten die aangeboden worden op het gebied van het stimuleren van de fijne motoriek en de taalontwikkeling. Door de observatie die ik heb gedaan ben ik van mening dat de diversiteit in activiteiten wat meer uitgebreid mag worden.

15 - Angement. H. Opvoeding en persoonlijkheidsontwikkeling. 1998. Baarn: Uitgeverij Intro. Bladzijde 86.

16 - Angement. H. Opvoeding en persoonlijkheidsontwikkeling. 1998. Baarn: Uitgeverij Intro. Bladzijde 89.

Arnol Gesell (1880 – 1961). De rijpingstheorie.

In grote tegenstelling tot Watson is de bijdrage van het milieu waarin het kind opgroeit betrekkelijk klein. De omgeving ondersteunt het ontwikkelingsproces van het kind, maar veroorzaken ze niet. 'De rijpingstheorie is een biologisch georiënteerde ontwikkelingstheorie' ¹⁷. Volgens Gessel komt de persoonlijkheidsontwikkeling voornamelijk uit het kind zelf. De koppeling naar Los Lirios is met betrekking tot rijpingstheorie en methodisch handelen niet bruikbaar omdat de theorie er vanuit gaat dat kinderen zich ontplooien vanuit de aanleg die zij hebben.

Carlo Rogers (1902 – 1987). De humanistische theorie.

'De humanistische theorie legt nadruk op de innerlijke ervaringswereld en dus op subjectieve ervaringen die van persoon tot persoon verschillen. De mens is volgens de humanistische theorie gedurende zijn hele leven in ontwikkeling'. Als zodanig is de mens nooit 'af'. Dit wijkt af van de nadruk die veel andere psychologische theorieën op de eerste levensjaren leggen ¹⁸. Volgens de humanistische theorie is de mens altijd bezig met zingeving aan zijn bestaan door middel van het ontwikkelen van de persoonlijkheid. In de eerste levensjaren zijn de basisvoorwaarden hiervoor veiligheid en acceptatie. Voor de kinderen binnen Los Lirios geldt ditzelfde. Een veilige haven is voor hen een voorwaarde om zich vrij te kunnen bewegen en zich te ontwikkelen. De juf en onderwijsassistente spelen hier op in door het geven van positieve aandacht, acceptatie en het tonen van respect naar de kinderen.

17 - Angement. H. Opvoeding en persoonlijkheidsontwikkeling. 1998. Baarn: Uitgeverij Intro. Bladzijde 90.

18 - Angement. H. Opvoeding en persoonlijkheidsontwikkeling. 1998. Baarn: Uitgeverij Intro. Bladzijde 91.

6. Conclusie

In dit hoofdstuk zal ik antwoord geven op de hoofdvraag, dit doe ik aan de hand van de visie en de antwoorden op de deelvragen.

In Huancayo worden de kleine kinderen doorgaans meegenomen naar de markt, waar de moeder haar handelswaar verkoopt. De kinderen kruipen en lopen hier rond, de omgeving is er gevaarlijk en de hygiënische omstandigheden zijn zeer slecht te noemen. Om de samenleving en de situatie van deze kinderen te veranderen en een positieve bijdrage te leveren aan hun ontwikkeling heeft T'ikani het project Waytakuna opgericht. Zoals in de visie van T'ikani beschreven wordt, is de basis voor al haar acties het geven van liefde. Zij geloven in de kwaliteiten van elk mens en elk wezen heeft waarde. De onderzoeksvraag is: 'In welke mate wordt de visie van de stichting T'ikani binnen het project Waytakuna nageleefd door de juf en onderwijsassistente?'. Voor T'ikani is het belangrijk om te weten of Waytakuna de visie naleeft, om zo de kwaliteit die zij wil bieden te waarborgen en verder uit te breiden. Zij leggen hier de basis voor de ontwikkeling van de persoon. De conclusie die ik in dit verslag trek is belangrijk voor het inzichtelijk maken voor de gang van zaken op dit moment. Daarnaast wordt het gezien als een opstapje naar verbetering.

De visie van T'ikani luidt als volgt:

'Organisatie T'ikani streeft ernaar mensen te motiveren tot positieve verandering in hun leven. Wij, als organisatie, zijn van mening dat de hulp die wij bieden gericht behoort te zijn op de gehele persoon, met als prioriteit de sociaal-emotionele ontwikkeling. De basis voor al onze acties is liefde. T'ikani heeft als ideaal de samenleving te kunnen veranderen. Wij geloven in de kwaliteiten van elk mens en elk wezen heeft waarde. Wij pretenderen niet om te oordelen, maar om te begrijpen'.¹

Na het inzichtelijk maken van de werkwijze van de juf en onderwijsassistente bij Waytakuna, binnen de groep Los Lirios, kan ik concluderen dat er in grote mate gewerkt wordt aan de hand van de visie van de stichting T'ikani.

In hoofdstuk 5.3 heb ik antwoorden geformuleerd aan de hand van de opgestelde deelvragen. Hierin staat aangeven waar de krachten en aandachtspunten liggen ten behoeve van het nastreven van de visie. Deze deelvragen zijn toegespitst op de volgende onderwerpen:

1. Het methodisch handelen met betrekking tot de ontwikkeling van de kinderen;
2. Het methodisch handelen met betrekking tot de benadering van de juf en onderwijsassistente richting het kind;
3. De samenwerking tussen de juf en onderwijsassistente;
4. De hygiëne.

7. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk zal ik de aanbevelingen die ik kan doen per deelvraag beschrijven. Deze aanbevelingen gaan over dingen die bij mij zijn blijven hangen en in mijn ogen een bijdrage leveren aan verdere optimalisering van het werken met de visie.

Deelvraag 1: Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de ontwikkeling van de kinderen?

- De activiteiten die op dit moment worden aangeboden hebben een duur van 20 tot 60 minuten. Het is de moeite waard om te onderzoeken of deze duur van de activiteit past bij de leeftijd van de kinderen op de groep Los Lirios. Het belang hiervan kan zijn om optimaal aan te sluiten bij de behoeften van het kind¹⁹.
- Op dit moment worden er diverse activiteiten georganiseerd voor het stimuleren van de fijne motoriek. Echter zou de diversiteit van de activiteiten meer mogen worden uitgebreid. Op deze manier komt de aanleg voor het ontdekken van het eigen kunnen meer op de voorgrond.
- In de huidige situatie poetsen de kinderen hun eigen tanden. Kinderen lijken hierin meer hulp te behoeven. Een mogelijkheid is dat de juf en onderwijsassistente een plan opstellen waarin staat beschreven hoe de kinderen hun tanden kunnen leren poetsen. Dit kan zijn in 1 op 1 begeleiding of juist spelenderwijs klassikaal.
- Op het gebied van het ontwikkelen van de eigen creativiteit van het kind liggen nog onderzoeksmogelijkheden. T'ikani streeft ernaar dat het kind ruimte krijgt om de eigen creativiteit te ontwikkelen, echter blijft dit door culturele achtergronden een punt dat niet goed tot zijn recht komt.

Deelvraag 2: Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de benadering van de juf en onderwijsassistente richting het kind?

- Ik zou de juf en onderwijsassistente willen vragen om samen met Flor Villar, coördinatrice, en Rosmary Palomino, sociaal werkster, in gesprek te gaan over het aanbieden en inzetten van gedragsalternatieven bij ongewenst gedrag. De keuze hiervoor is gemaakt zodat er verandering teweeg kan worden gebracht die betrekking heeft op de hele Waytakuna. Dit kan bijvoorbeeld door het inzetten van een protocol over gedragsalternatieven.

Deelvraag 4: Wat wordt er gedaan met betrekking tot de hygiëne van de kinderen?

- Meer toezicht op de toiletgang van de kinderen zou positief zijn met betrekking tot het optimaliseren van de hygiënische omstandigheden. Een voorbeeld zou kunnen dat kinderen aangewezen worden wanneer zij het toilethokje in mogen.
- Het knippen van de nageltjes gebeurt op dit moment boven de vloer en speelkleden en worden aan het einde van de dag opgeveegd. Een alternatief zou zijn om dit te doen aan tafel, boven een papiertje zodat de nageltjes worden opgevangen en direct weggegooid kunnen worden. Op deze manier spelen de kinderen niet op een grond waar nagelresten liggen.

19 – Cowly, S. Lesgeven voor dummies. 2009. Amsterdam. Pearson Education Benulux bv. Bladzijde 99

7.1 Suggesties

Voor een vervolgonderzoek dat mogelijk zal gaan plaatsvinden heb ik de volgende suggesties. Het gaat hierbij om onderwerpen welke aanleiding kunnen geven voor het formuleren van een onderzoeksvraag of voor één van de bijbehorende deelvragen.

- Leeftijdsadequate activiteiten welke de fijne en grove motoriek stimuleren.
- Leeftijdsadequate activiteiten welke de creativiteit zullen stimuleren.
- Het opstellen van een protocol welke gericht zal zijn op het beiden van gedragsalternatieven bij ongewenst gedrag.
- Voorlichting geven over het belang hygiëne passend bij de omstandigheden van Waytakuna.

8. Literatuurlijst

Boeken

- Angement, H. (1998). Opvoeding en persoonlijkheidsontwikkeling, Baarn: Intro
- Behrend, D. (2004). Muzisch Agogische Methodiek, Bussum: Coutinho
- Bil de, P. (2005). Observeren, registreren, rapporteren en interpreteren, Amsterdam: Boom uitgevers
- Bruininks. A.C. (2006). Orthopedagogisch groepswork, Maarssen: Elsevier gezondheidszorg
- Burggraaff-Huiskes, M. (2005). Opvoedingsondersteuning, Bussum: Coutinho
- Cowly, S. (2009). Lesgeven voor dummies. Amsterdam. Pearson Education Benulux bv.
- Delfos, M. (2005). Ontwikkeling in vogelvlucht, Amsterdam: Harcourt
- Janzing, C. & Kerstens, J. (2005) Werken in een therapeutisch milieu, Houten: Bohn Stafleu van Loghum
- Rigter, J. (1998). Het palet van de psychologie, Bussum: Coutinho
- Verhoeven, N. (2008). Wat is onderzoek? Den Haag: Boom onderwijs
- Winkelaar, P. (2004). Methodisch Werken, Utrecht, De Tijdstroom

Internet:

- <http://www.tikani.org/>
- <http://www.kinderrechten.nl/images/13/194.pdf>
- http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&lang=en
- <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ontwikkelingssamenwerking/vraag-en-antwoord/wat-doet-nederland-aan-ontwikkelingssamenwerking.html>
- <http://www.childlabour.net/>
- http://www.childlabour.net/completed_research.html
- http://www.childlabour.net/documents/streetchildrenperu/Street%20Children_Lima_quantitative_2010.pdf
- http://www.childlabour.net/documents/streetchildrenperu/Street%20Children_Cusco_quantitative_2010.pdf
- http://www.childlabour.net/documents/streetchildrenperu/Street%20Children%20Peru_Samenvatting_2010_colour.pdf (paragraaf 5.1)
- <http://www.trabajo.gov.ar/conaeti/>
- http://www.plannederland.nl/watwijdoen/land/peru?gclid=CK_rw-2nIKcCFckq3godER_PbQ
- <http://www.terredeshommes.nl/projecten/zoeken/dossier=uitbuiting/land=peru>

Bijlage 1: Interview Bram Mulder

Functie/rol: vrijwilliger bij de stichting T'ikani en oprichter van het ouderen project 'Yuyaq'.

Topic-list

- Visie T'ikani;
- Door wie is de visie opgesteld en hoe is deze overgedragen op de kindershulpen?
- Peruaanse en westerse opvattingen met betrekking tot de hulpverlening/opvoeding;
- Achtergrond kindershulpen;
- Kwaliteitsverbetering op dit moment.

Bijlage 2: Interview Rossmary Palomino

Functie/rol: sociaal werkster bij Waytakuna.

1. Rossmary, wat is jouw functie binnen T'ikani en Waytakuna?
2. Waaruit bestaan jouw werkzaamheden?
3. Hoe kan ik de visie van T'ikani vertalen naar het project Waytakuna?
4. Op welke manier is deze visie overdragen aan de kindershulpen?
5. Wat is de achtergrond van de kindershulpen?
6. Wat verwachten jullie (jij als sociaal werkster en Flor als coördinator) van de kindershulpen binnen de verschillende groepen van Waytakuna?
7. Op welke manier wordt er aandacht gegeven aan de ontwikkelingstaken van het kind?
8. Hoe behoort een dag er volgens Waytakuna op de groep uit te zien?
9. Wat zijn belangrijke thema's die binnen Waytakuna aan de orde komen?
10. Wat wordt er op dit moment gedaan qua documentatie van de kinderen?
11. Wat gebeurt er op het gebied van kwaliteitsbevordering ten behoeve van de medewerkers?
12. Wat zijn jouw verwachtingen van mij?

Bijlage 3: Interview Flor Villar

Functie/rol: Coördinatrice van het project 'Waytkuna'.

1. Bestaat er intervisie voor de medewerkers van Waytakuna?
2. Hoe ziet deze intervisie eruit?
3. Ik heb van Rossmay begrepen, dat er 1 keer in de week een gesprek plaatsvindt met de juffen van Wayatakuna;
4. Gebeurd dit ook?
5. Wat is het doel van deze gesprekken?
6. Worden deze gesprekken gerapporteerd?
7. In wat voor verband worden deze gesprekken gevoerd (groep of individueel)?
8. Wat is volgens jou het belangrijkste dat Waytakuna aan de kinderen willen meegeven?
9. Wat verwacht jij van de juffen op het gebied van methodisch handelen?
10. Wat wil jij terugzien op de groep Los Lirios?

Bijlage 4: Observatielijsten

Deelvraag 1: Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de ontwikkeling van de kinderen?

Datum	Dag	E r vindt een gestructureerde dagindeling plaats.
20-10-2010	1	8u-9u kinderen worden gebracht Vrij spelen Toilet/potje Vrij spelen Handen wassen 9-45u – 10.20u ontbijt Potje (kinderen die een luier dragen zitten +/- 45 minuten op het potje) Activiteit plakken (ruim 60 minuten) Handen wassen 11.30u – 11.50u fruit eten Tanden poetsen Oefenen met letters en woorden (m.b.v. plaatjes en liedjes) Video kijken. 12.30u – 13.00u kinderen worden opgehaald
22-10-2010	2	8u-9u kinderen worden gebracht Vrij spelen. Toilet/potje Vrij spelen Handen wassen 9.20u – 10.20u ontbijt. Potje (kinderen die een luier dragen zitten +/-30 minuten op het potje) Activiteit plakken (40 minuten) Spelletjes in de kring (15 minuten) Handen wassen 11.30u – 11.45u fruit eten Toilet Tanden poetsen Boekje voorlezen 12.30u- 13.00u kinderen worden opgehaald
23-10-2010	3	8u – 9u kinderen worden gebracht Vrij spelen Toilet/potje Vrij spelen Handen wassen 9.10u – 10.00u ontbijt Potje (kinderen die een luier dragen zitten +/- 30 minuten op het potje) Samen met de kinderen puzzelen Handen wassen

		11.30u – 12.00u fruit eten Samen met de kinderen puzzelen Tanden poetsen Woorden oefenen aan de hand van plaatjes en liedjes 12.30u – 13.00u kinderen worden opgehaald
27-10-2010	4	8u – 9u kinderen worden gebracht Vrij spelen Toilet/potje Vrij spelen Handen wassen 9.30u – 10.10u ontbijt Potje (kinderen die een luier dragen zitten +/- 30 minuten op het potje) Vrij spelen Handen wassen 11.55u – 12.20u fruit eten Tanden poetsen Vrij spelen 12.30u – 13.00u kinderen worden opgehaald
29-10-2010	5	8u – 9u kinderen worden gebracht Vrij spelen Handen wassen 9.30u – 10.00u ontbijt Potje (+/- 20 minuten) Toilet 10.20u – 10.45u oefenen met cijfers (liedje zingen met cijfers en een cijfer ‘in-kleinen’) 10.50u -11.10u muziek maken en liedjes zingen m.b.v. cd Handen wassen 11.20u -11.40u fruit eten Plassen 12.00 – 12.40 buiten spelen Vrij spelen (met duplo) 12.30u – 13.00u kinderen worden opgehaald
30-10-2010	6	8u -9u kinderen worden gebracht Vrij spelen Handen wassen 9.10u -9.40u ontbijt Potje (+/- 20 minuten) 10.00u – 10.20u Liedjes zingen, cijfers oefenen, verticale en horizontale lijnen trekken op wit papier met waskrijt. 10.30u – 11.30u verjaardag vieren de kinderen die in de maand oktober jarig zijn geweest. (Bijbelverhaal, liedjes zingen, stoelendans, feliciteren, kaarsjes uitblazen). 11.35u – 12.10u cake eten Tanden poetsen Vrij spelen (met poppen) 12.30u – 13.00u kinderen worden opgehaald.

Datum	Dag	Hoe lang duurt de geplande activiteit.
20-10-2010	1	Duur activiteit (plakken van stukjes papier) 60 minuten.
22-10-2010	2	Duur activiteit (plakken van propjes) 40 minuten.
23-10-2010	3	Puzzelen was een vrije activiteit, kinderen kozen hier zelf voor. Ze waren er de hele ochtend zoet mee. Voor het eerst zag ik samenwerking bij de kinderen.
27-10-2010	4	Er was de hele ochtend ruimte om vrij te spelen met verschillend speelgoed, Er werd veel gepuzzeld en met blokken gespeeld
29-10-2010	5	Duur activiteit (oefenen met cijfers en klei uitsmeren over 3 cijfers) 25 minuten. Duur activiteit (muziek maken) 20 minuten. Duur activiteit (buitenspelen) 40 minuten.
30-10-2010	6	Duur activiteit (cijfers oefenen + lijntjes trekken met waskrijt) 20 minuten. Duur activiteit (verjaardag vieren van de kinderen) 60 minuten.

Datum	Dag	Kinderen krijgen de ruimte in het ontwikkelen van eigen creativiteit.
20-10-2010	1	Er wordt de kinderen gevraagd om het cijfer drie vol te plakken met stukjes gekleurd papier. Kinderen die na 10 a .5 stukjes papier plakken klaar zijn, wordt niet goed gekeurd. De juf gaat samen met het kind, of desnoods alleen, verder om de drie helemaal volgeplakt te krijgen
22-10-2010	2	Er wordt de kinderen gevraagd om het cijfer vier vol te plakken met propjes papier. Er wordt van de kinderen verlangd dat zij het hele cijfer vol plakken. De juf en onderwijsassistente geven de kinderen hierin weinig ruimte voor eigen invulling.
23-10-2010	3	De kinderen krijgen ruimte in het spelen van spel. Zij worden hier echter niet in gestimuleerd, de juf heeft een bepaald verwachtingspatroon waar de kinderen aan behoren te voldoen.
27-10-2010	4	Vandaag zijn er geen geplande of georganiseerde activiteiten. De kinderen krijgen alle ruimte om zichzelf te vermaken met verschillende soorten speelgoed.
29-10-2010	5	De kinderen worden begeleid in het uitstrijken van de klei over het cijfer. Wanneer het kind aangeeft klaar te zijn, legt de juf of onderwijsassistent er zo nodig nog een laatste hand aan. Bij het bouwen met duplo krijgen de kinderen ruimte voor het bouwen van eigen creatie. Hierin worden zij niet gestuurd, maar ook weinig gestimuleerd.
30-10-2010	6	De lijnen die de kinderen moeten tekenen moeten op een juiste manier gebeuren. De juf of onderwijsassistente helpen hier zo nodig bij. Samen met het kind trekken ze dan een verticale of horizontale lijn. De stippen, wat het beginpunt is, zijn vooraf aangegeven. Er wordt tijdens het vieren van het verjaardagsfeest een stoelendans voor kinderen van 1 tot 4 jaar georganiseerd. De kinderen tot 3 jaar vinden het een lastige activiteit. Toch werd hier voor gekozen en doorgezet totdat er nog maar 1 stoel over was. Het laatste half uur werd er voor gekozen de kinderen met poppen te laten spelen, hierin kregen de kinderen veel ruimte voor het ontwikkelen van de eigen creativiteit en fantasie.

Datum	Dag	Welke activiteiten worden er aangeboden ter bevordering van de fijne motoriek en sluit deze aan bij de leeftijd van het kind.
20-10-2010	1	Puzzelen, kleine stukjes papier plakken binnen de lijnen van het cijfer drie, eten, tanden poetsen.
22-10-2010	2	Toren bouwen met blokken, eten, propjes plakken binnen de lijnen van het cijfer 4, omslaan van bladzijdes van een boekje, tanden poetsen.
23-10-2010	3	Puzzelen eten, tanden poetsen.
27-10-2010	4	Puzzelen, eten,, bouwen met blokken, tanden poetsen.
29-10-2010	5	Kleien (uitsmeren van klei op papier) eten,
30-10-2010	6	Bouwen met duplo, lijnen tekenen met waskrijt, eten, tanden poetsen.

Datum	Dag	E r wordt geoefend met klanken en letters
20-10-2010	1	Er wordt geoefend met letters en woorden aan de hand van plaatjes en het klappen van lettergrepen tijdens het zingen van liedjes.
22-10-2010	2	Er wordt een intro gegeven op het cijfer vier. Er wordt geteld tot het cijfer vier en de vingers doen hierin mee., Na het plakken wordt er een soort van spelletje gedaan met betrekking tot het tellen. Zo wordt er een liedje gezongen en moeten kinderen naar aanleiding van het liedje groepjes maken van 2/3 of 4 kinderen.
23-10-2010	3	Tijdens het oefenen met de woorden worden er liedjes gezongen die al bekend waren bij de kinderen, de liedjes gingen over dat ene woord. Ook worden er korte verhaaltjes vertelt over bijvoorbeeld het woord brood. Voor de kinderen werd alles hierdoor duidelijk en kwamen zelf met voorbeelden.
27-10-2010	4	Vandaag is er niet geoefend met klanken en letters.
29-10-2010	5	De kinderen doen allemaal mee met het zingen van liedjes. Het zingen gaat over cijfers, de juf laat de kinderen een rij maken en aan de hand van het aantal kinderen wordt er geteld. Voor sommige kinderen lijkt dit wat te hoog gegrepen, zij lijken totaal geen benul te hebben wat er van hen verlangd wordt. Zij kijken wat in het rond en willen weglopen uit de lijn die zij vormen met de andere kinderen.
30-10-2010	6	Er wordt door de juf, samen met de kinderen, tot tien geteld aan de hand van een grote poster waar alle cijfers opstaan. Het Bijbelverhaal dat wordt voorgelezen gebeurt aan de hand van een groot zelfgemaakt boek. Het boek bevat veel gekleurde platen en het verhaal wordt heel sprekend vertelt. De onderwijsassistente loopt rond, maakt bewegingen en maakt hierbij oogcontact met de kinderen. Dit verhaal wordt vertelt in een groep van ongeveer 45 kinderen.

Deelvraag 2: Hoe verloopt het methodisch handelen met betrekking tot de benadering van de juf en onderwijsassistente richting het kind?

Datum	Dag	Hoe wordt er omgegaan met kinderen die moeite hebben met het gescheiden worden van de ouders.
20-10-2010	1	Het kind wordt afgeleid met speelgoed zodat de moeder weg kon gaan zonder dat het kind het in de gaten had.
22-10-2010	2	Een kindje dat vandaag voor het eerst op de opvang kwam was erg verdrietig, hij huilde veel en vroeg meerdere malen naar zijn moeder. De leraar heeft de taak van zijn verzorging die dag op zich genomen. Zij heeft het betrokken bij alle activiteiten en aandacht gegeven zodat hij zich veilig kon gaan voelen. Het huilen bleef maar hij deed overal wel aan mee. (creëren van veilige haven voor het kind)
23-10-2010	3	De tweede dag van het nieuwe kindje verliep een stuk soepeler. De dagindeling was voor hem bekend en hij voelde zich veilig bij de juf. Hij zocht regelmatig contact met haar om getroost te worden, bevestiging te krijgen en te weten dat ze in de buurt was. Zij ging positief om met het verdriet van het kind. Ze gaf hem de aandacht die hij nodig bleek te hebben en afleiding om in de dagstructuur mee te draaien.
27-10-2010	4	Het 'nieuwe' kindje werd afgeleid met speelgoed en werd betrokken bij de dagelijkse activiteiten. Hij krijgt meer ruimte, zodat hij zich veilig kan gaan voelen.
29-10-2010	5	Niet van toepassing.
30-10-2010	6	Afleiding, betrekken bij dagelijkse activiteiten maar wel ruimte geven voor eigen invulling. (bijv. bij het voorlezen van een verhaaltje worden de kinderen verzocht te gaan zitten, het jongetje wil dit niet en blijft daarom staan). Er wordt geen strijd aan gegaan.

Datum	Dag	E r worden liedjes gezongen tijdens wachten op het ontbijt.
20-10-2010	1	Dit wordt veelvuldig gedaan.
22-10-2010	2	Dit wordt veelvuldig gedaan.
23-10-2010	3	Dit wordt veelvuldig gedaan.
27-10-2010	4	Dit wordt veelvuldig gedaan.
29-10-2010	5	Dit wordt veelvuldig gedaan.
30-10-2010	6	Dit wordt veelvuldig gedaan.

Datum	Dag	Er worden liedjes gezongen tijdens het wachten op het fruit.
20-10-2010	1	Dit wordt veelvuldig gedaan.
22-10-2010	2	Dit wordt veelvuldig gedaan.
23-10-2010	3	Dit wordt veelvuldig gedaan.
27-10-2010	4	Dit wordt veelvuldig gedaan.
29-10-2010	5	Dit wordt veelvuldig gedaan.
30-10-2010	6	Dit wordt veelvuldig gedaan.

Datum	Dag	De juf geeft uit zichzelf positieve aandacht aan het kind.
20-10-2010	1	De juf maakt de hele ochtend door veel complimentjes naar de kinderen, over het werkje dat ze maken, over de manier van spelen etc. Ze heeft een positieve benadering om het kind uiteindelijk daar te krijgen waar ze het graag hebben wil (bijv. bij leeg eten van het bord). Verder helpt ze de kinderen en stimuleert hen tot spelen. Wanneer zij dit zelf moeilijk vinden, speelt ze eerst met het kind mee.
22-10-2010	2	De juf maakt veel complimentjes, complimentjes over de mooie haren, het bouwen van de toren, het maken van de puzzel, het goede eten etc. Ook bij dingen (bijvoorbeeld het eten) waar kinderen moeite mee hebben wordt er positieve aandacht gegeven. Hierdoor krijgt de juf, zonder directe dwang het uiteindelijke doel voor elkaar. Ze heeft erg veel geduld.
23-10-2010	3	Idem.
27-10-2010	4	Er worden veel complimenten gemaakt richting de kinderen. De juf is erg alert op dat ze alle kinderen uit de groep positieve aandacht geeft.
29-10-2010	5	Idem.
30-10-2010	6	Idem.

Datum	Dag	Worden er alternatieven aangeboden wanneer er fysiek geweld plaatsvindt tussen de kinderen.
20-10-2010	1	Meerdere keren op een dag worden er aan de haren getrokken, worden kinderen met opzet omver geduwd en wordt er gekrabd. De juf geeft aan dat dit niet mag en dat ze er mee moeten stoppen. Er wordt geen alternatief geboden voor het oplossen van het 'probleem'.
22-10-2010	2	Boekjes worden afgepakt, samenspelen vindt niet plaats, speelgoed wordt afgepakt en niet teruggegeven. De juf pakt het speelgoed af met het kind dat het heeft afgepakt en geeft het terug aan de ander. Het kind wordt hierin weinig gestimuleerd het zelf te doen of om bijvoorbeeld te vragen of hij dat boekje mag hebben.
23-10-2010	3	De kinderen zijn vandaag rustig, weinig ruzies een ieder was gericht op het eigen werk,
27-10-2010	4	Meerdere keren op een dag worden er aan de haren getrokken, worden kinderen met opzet omver geduwd en wordt er gekrabd. De juf geeft aan dat dit niet mag en dat ze er mee moeten stoppen. Er wordt geen alternatief geboden voor het oplossen van het 'probleem'.
29-10-2010	5	Veel fysiek geweld, de kinderen worden uit elkaar gehaald maar hierop volgen geen consequenties en/of er wordt niet verteld dat ze kunnen vragen naar hetgeen dat ze willen.
30-10-2010	6	Het was een drukke en onrustige dag voor de kinderen in verband met het vieren van de verjaardagen. Veel fysiek geweld, geen correctie.

Deelvraag 3: Hoe verloopt de samenwerking tussen de juf en de onderwijsassistente?

Datum	Dag	De juf en de onderwijsassistent nemen voordat de kinderen komen de indeling van de dag met elkaar door .
20-10-2010	1	Dit heb ik niet meegekregen, maar beide weten ze wel van elkaar wat er verwacht wordt.
22-10-2010	2	Dit heb ik niet meegekregen, maar beide weten ze wel van elkaar wat er verwacht wordt.
23-10-2010	3	Dit heb ik niet meegekregen, maar beide weten ze wel van elkaar wat er verwacht wordt.
27-10-2010	4	Dit heb ik niet meegekregen, maar beide weten ze wel van elkaar wat er verwacht wordt.
29-10-2010	5	Dit heb ik niet meegekregen, maar beide weten ze wel van elkaar wat er verwacht wordt.
30-10-2010	6	Dit heb ik niet meegekregen, maar beide weten ze wel van elkaar wat er verwacht wordt.

Datum	Dag	De onderwijsassistent zorgt voor ondersteuning van de juf, zodat zij haar programma zonder obstakels kan doorlopen.
20-10-2010	1	Ja. Ze zet de kinderen op het potje, ze spoelt de potjes schoon, helpt kinderen tussendoor met toiletgang, ruimt het lokaal op en doet de haren van de kinderen.
22-10-2010	2	Zeker, ze doet de haren van de kinderen, ze knipt de nagels van de kinderen, zet de kinderen op hun potje, ze spoelt de potjes schoon, als de kinderen tussendoor moeten plassen loopt ze mee, ze ruimt het lokaal op tijdens het eten en ze haalt het eten op uit de keuken.
23-10-2010	3	Zeker, ze doet de haren van de kinderen, ze knipt de nagels van de kinderen, zet de kinderen op hun potje, ze spoelt de potjes schoon, als de kinderen tussendoor moeten plassen loopt ze mee, ze ruimt het lokaal op tijdens het eten en ze haalt het eten op uit de keuken.
27-10-2010	4	Ja, ze doet de haren van de kinderen, zet de kinderen op het potje, houdt hen in de gaten en haalt ze er weer vanaf. Ze verschoont de kinderen wanneer dat nodig is, ze ruimt het lokaal op, haalt het eten voor de kinderen op uit de keuken. Ze neemt vooral de verzorgende en praktische taken over van de juf, zodat zij zich volledig kan richten op de ontwikkeling van het kind gesprekjes met ouders, bijhouden van de administratie, het geven van individuele aandacht en het draaien van haar programma (werkjes introduceren, zingen, voorlezen etc.)
29-10-2010	5	Idem
30-10-2010	6	Idem

Deelvraag 4: Wat wordt er gedaan met betrekking tot de hygiëne van de kinderen?

Datum	Dag	De handen van de kinderen worden gewassen voor het ontbijt.
20-10-2010	1	De handen van de kinderen worden 1 voor 1 en met zeep gewassen.
22-10-2010	2	De handen van de kinderen worden 1 voor 1 en met zeep gewassen.
23-10-2010	3	De handen van de kinderen worden 1 voor 1 en met zeep gewassen.
27-10-2010	4	De handen van de kinderen worden 1 voor 1 en met zeep gewassen.
29-10-2010	5	De handen van de kinderen worden 1 voor 1 en met zeep gewassen.
30-10-2010	6	De handen van de kinderen worden 1 voor 1 en met zeep gewassen.

Datum	Dag	De handen van de kinderen worden gewassen voor het fruit eten.
20-10-2010	1	De handen van de kinderen worden 1 voor 1 en met zeep gewassen.
22-10-2010	2	De handen van de kinderen worden 1 voor 1 en met zeep gewassen.
23-10-2010	3	De handen van de kinderen worden 1 voor 1 en met zeep gewassen.
27-10-2010	4	De handen van de kinderen worden 1 voor 1 en met zeep gewassen.
29-10-2010	5	De handen van de kinderen worden 1 voor 1 en met zeep gewassen.
30-10-2010	6	De handen van de kinderen worden 1 voor 1 en met zeep gewassen.

Datum	Dag	Kinderen maken 1 voor 1 gebruik van het toilet.
20-10-2010	1	Er wordt aan de kinderen aangegeven dat ze 1 voor 1 gebruik moeten maken voor het toilet, maar er is te weinig toezicht op dat dit ook daadwerkelijk gebeurt. Gevolg: kinderen staan bij elkaar in het wc-hokje terwijl er 1 aan het plassen is.
22-10-2010	2	De kinderen staan bij elkaar in het toilet als er geplast wordt. Er is geen zicht op de kinderen die plassen, waardoor er veel onhygiënische situaties ontstaan. Ze plassen tegen de muren aan, op de vloer, tegen andere kinderen of tegen zichzelf aan.
23-10-2010	3	Er vond onvoldoende begeleiding plaats bij het plassen waardoor er onhygiënische situaties ontstonden. De jufvrouw staat bij de toiletten maar heeft geen zicht op wat er in het toilet gebeurt.
27-10-2010	4	Er is onvoldoende zicht op de kinderen die naar het toilet gaan waardoor er onhygiënische situaties ontstonden.
29-10-2010	5	Er is onvoldoende zicht op de kinderen die naar het toilet gaan waardoor er onhygiënische situaties ontstonden.
30-10-2010	6	Er is onvoldoende zicht op de kinderen die naar het toilet gaan waardoor er onhygiënische situaties ontstonden.

Datum	Dag	Er wordt eerst geplast, daarna wassen de kinderen (onder begeleiding) hun handen.
20-10-2010	1	Dit gebeurt niet
22-10-2010	2	Dit gebeurt niet
23-10-2010	3	Dit gebeurt niet
27-10-2010	4	Dit gebeurt niet
29-10-2010	5	Dit gebeurt niet
30-10-2010	6	Dit gebeurt niet